

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Czubik

w sprawie z wniosku

(...), Spółdzielni Mieszkaniowej [X]. w W., (...)

o rozgraniczenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 marca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej Spółdzielni Mieszkaniowej [X]. w W. od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 15 października 2018 r., sygn. akt V Ca (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. znosi wzajemnie koszty postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w W., w sprawie II Ns (...), dokonał rozgraniczenia nieruchomości położonej w W. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka numer 54/(...) z nieruchomością położoną w W.

oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr 92/(...)w ten sposób, że granicę ustalił według linii łączącej punkty [...], na mapie sporządzonej przez geodetę S. W., przyjętej do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w dniu 22 lipca 2014 r. i zaewidencjonowanej za numerem (...). Jednocześnie Sąd I instancji stwierdził, że wnioskodawcy i uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Na skutek apelacji uczestnika postępowania Spółdzielni Mieszkaniowej „[X] z siedzibą w W., Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z dnia 15 października 2018 r., w sprawie V Ca (...), zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie pierwszym w ten sposób, że dokonał rozgraniczenia nieruchomości położonej w W., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr 54/(...) z nieruchomością położoną w W. oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr 92/(...) w ten sposób, że ustalił granicę według linii łączącej punkty [...] na mapie sporządzonej przez geodetę M. P., przyjętej do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w dniu 4 października 2018 r. i zaewidencjonowanej za numerem (...) (pkt I), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt II), stwierdził, że wnioskodawcy i uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt III).

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy w W. podkreślił, że w pełni aprobuje rozważania Sądu Rejonowego, w których ten wskazał, iż do rozgraniczenia winno dojść według kryteriów określonych w art. 153 k.c. i że w pierwszej kolejności Sąd jest zobowiązany dokonać rozgraniczenia w oparciu o stan prawny. Za Sądem I instancji, Sąd Odwoławczy przyjął, że na gruncie przedmiotowej sprawy stanem prawnym jest stan posiadania przedmiotu rozgraniczenia w dniu 4 listopada 1971 r., przy czym stan ten został w pełni odtworzony przez biegłego M. P. na sporządzonej przez niego mapie, która została przyjęta do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w dniu 4 października 2018 r. i zaewidencjonowana za numerem (...)

Skargą kasacyjną z dnia 11 stycznia 2019 r., uczestnik postępowania Spółdzielnia Mieszkaniowa „X.” z siedzibą w W., zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w W. w całości i wniosła o jego zmianę poprzez dokonanie rozgraniczenia nieruchomości położonej w W., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr 54/(...) z nieruchomością położoną w W. oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr 92/(...)w ten sposób, iż granica pomiędzy działkami przebiegałaby według linii łączącej punkty [...] wskazanej w opinii z dnia 8 listopada 2016 r. wykonanej przez biegłego sądowego w zakresie geodezji M. P. na zlecenie Sądu Okręgowego w W. V Wydział Cywilny Odwoławczy w niniejszej sprawie (pkt 1), a nadto o zasądzenie od wnioskodawców na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej „[x].” kosztów postępowania sądowego za wszystkie instancje, w tym kosztów związanych z wniesieniem skargi kasacyjnej oraz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu ze skargi kasacyjnej według norm przepisanych (pkt 2), ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd II instancji oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Jako podstawy skargi kasacyjnej, skarżąca podała:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez jego błędne zastosowanie lub błędną wykładnię (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a mianowicie:

- art. 153 k.c. - poprzez jego błędną wykładnię - to jest, w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, orzeczenie na podstawie tegoż przepisu rozgraniczenia w taki sposób, iż nie uwzględniło ono spokojnego stanu posiadania wnioskodawców i uczestników, lecz wyłącznie jeden z wariantów wskazanych przez biegłego (...). Zdaniem skarżącej, Sąd zobowiązany jest orzec na podstawie art. 153 k.c., ale wbrew uzasadnieniu Sądu II instancji, nie oznacza to stosowania prostej eliminacji wariantów rozgraniczenia - stan prawny, stan ostatniego spokojnego posiadania (...);

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy jest ewidentne, że wnioskodawcy nadużyli swojego prawa, wnosząc o rozgraniczenie nieruchomości (...), naruszyli zasady współzycia społecznego.

II. naruszenie przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), a mianowicie:

1. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - to jest sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego postanowienia w taki sposób, iż nie zawiera ono wszystkich elementów wymaganych cytowanym przepisem, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie nieustosunkowanie się do wszystkich twierdzeń stron postępowania;

- art. 233 § 1 k.p.c., poprzez zastosowanie błędnych kryteriów do oceny materiału dowodowego, tj. przyjęcie wbrew złożonym dokumentom i oświadczeniom stron, że:

- pierwszeństwo w ocenie dowodowej ma wariant opinii będący podstawą skarżonego postanowienia z całkowitym pominięciem części opinii biegłego, która obejmuje propozycję rozgraniczenia nieruchomości po linii [...];

- pominięcie przez Sąd stanowiska uczestniczki zawartego w piśmie z dnia 8 grudnia 2016 r., w którym uczestniczka jasno potwierdziła, iż zgadza się na rozgraniczenie nieruchomości zgodnie ze wskazaną przez biegłego linią [...], przez co Sąd II Instancji nie uwzględnił celu społeczno-gospodarczego niniejszego postępowania, nie ocenił wniosku o rozgraniczenie nieruchomości w kontekście nadużycia prawa oraz zasad współżycia społecznego, nie uwzględnił przy ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego zamiarów wszystkich stron postępowania, stanu faktycznego i prawnego spornych nieruchomości, zmiany zagospodarowania działki należącej do Spółdzielni Mieszkaniowej „[x].”, jej zabudowy, ogrodzenia w solidny i estetyczny sposób (podmurówka, pręty metalowe), zastosował dowolne kryteria do oceny dowodów, a części dowodów w ogóle nie ocenił (...).

Powołując się na powyższe naruszenia uczestniczka postępowania Spółdzielnia Mieszkaniowa „[x].” wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 519¹ § 1 k.p.c., uznając, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, albowiem Sąd II instancji przy wydaniu orzeczenia dokonał błędnej wykładni przepisów prawa - art. 153 k.c. oraz pominął art. 5 k.c., a poprzez

nieprawidłowe zastosowanie kryteriów oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, dokonał błędnej wykładni czynności prawnych i faktycznych dokonywanych przez uczestników postępowania oraz dokonał błędnej oceny dowodów przedłożonych w postaci dokumentów, a nadto pominął cele i zamiary stron, dobrą wiarę uczestników, generując kolejny spór, zamiast dokonać rozgraniczenia w sposób bezkolizyjny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, silnie nacechowanym pierwiastkiem publicznoprawnym, a jej rolą nie jest korygowanie wszelkich orzeczeń sądowych zawierających uchybienia, lecz ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego. Taka konstrukcja i rola skargi kasacyjnej, implikuje poddanie jej kontroli wstępnej pod kątem spełniania kryteriów, kwalifikujących ją do przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca przytoczyła przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc oczywistą zasadność skargi.

Oparcie wniosku na tej przesłance wymaga wykazania przez skarżącą niewątpliwej, widocznej na pierwszy rzut oka (*prima facie*), bez konieczności pogłębionej analizy, sprzeczności wykładni lub zastosowania prawa materialnego lub procesowego z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań

(por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07; 26 lutego 2008 r., II UK 317/07; 9 maja 2008 r., II PK 11/08; 21 maja 2008 r., I UK 11/08; 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08; 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08; 18 września 2012 r., II CSK 179/12; 13 marca 2017 r., I CSK 596/16; 29 września 2017 r.; 29 marca 2019 r., V CSK 326/18; 19 września 2019 r., I NSK 106/18,).

Ponadto, skarżąca powinna zawrzeć w skardze wyodrębniony wywód prawny wskazujący, w czym przejawia się „oczywistość” naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 5 września 2008 r., I CZ 64/08; 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01; 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08).

Wymogów tych skarga kasacyjna uczestniczki postępowania nie spełnia, albowiem formułując zarzuty będące podstawą skargi kasacyjnej wymienia art. 153 k.c., art. 5 k.c., art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c., zaś wnosząc o przyjęcie skargi do rozpoznania ogranicza się jedynie do zdawkowego sformułowania „mając na uwadze zarzuty wymienione w skardze kasacyjnej (...) uważa skargę kasacyjną za oczywiście uzasadnioną” i przytoczenia art. 153 k.c. i art. 5 k.c., czym nie uzasadniła przekonująco przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżąca nie wykazała ani nie uzasadniła, na czym polega oczywista obraza przytoczonych przepisów, natomiast lansowana przez nią teza o możliwości rozgraniczenia uwzględniającego ostateczny stan posiadania z jednoczesnym uwzględnieniem wszelkich okoliczności przy pominięciu ustalonego stanu prawnego jest oczywiście błędna.

W orzecznictwie sądów, także Sądu Najwyższego, utrwalone jest stanowisko, że kryteria wskazane w art. 153 k.c. są ułożone w ścisłej hierarchii, a zatem jeżeli możliwe jest rozgraniczenie dwóch działek według stanu prawnego, to niedopuszczalne jest ich rozgraniczenie (w tym korygowanie) według ostatecznego spokojnego stanu posiadania. Wykluczone jest korygowanie przebiegu granic ustalanych według stanu prawnego przez włączenie kryterium ostatecznego spokojnego stanu posiadania czy kryterium wszelkich okoliczności, w tym względów celowości zarówno co do całej granicy, jak i jej fragmentów. Również

sama wątpliwość co do stanu prawnego nieruchomości nie uzasadnia jeszcze dokonania rozgraniczenia według kryterium ostatniego spokojnego stanu posiadania, nie oznacza bowiem, że stanu prawnego nie da się ustalić. Przepis art. 153 k.c. zapewnia sądowi swobodę co do rodzaju środków dowodowych, na podstawie których następuje odtworzenie przebiegu granicy, wiarygodność zaś i moc tych dowodów podlega swobodnej ocenie, stosownie do art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 października 2020 r., III CSK 48/20; 20 sierpnia 2020 r., V CSK 593/19; 15 czerwca 2020 r., III CSK 336/19; 20 marca 2019 r., IV CSK 388/18; 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 596/10; 9 września 1999 r., II CKN 453/98). Zresztą, sam zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 153 k.c. był już podnoszony przez skarżącą w apelacji i stanowił przedmiot rozważań Sądu Okręgowego.

Sama konstrukcja art. 153 k.c. to rozwiązanie o charakterze kaskadowym. Sąd może oprzeć swoje rozstrzygnięcie na konkretnym kryterium, gdy nie istnieją podstawy do zastosowania żadnego z kryteriów poprzedzających. Innymi słowy, wzięcie pod uwagę kryterium drugiego jest możliwe tylko i wyłącznie wówczas gdy nie można zastosować kryterium pierwszego, zastosowanie zaś kryterium trzeciego jest możliwe, gdy nie można zastosować ani kryterium drugiego, ani pierwszego. W sprawie zarówno Sąd Rejonowy jak i Sąd Okręgowy udowodniły, że można ustalić stan prawny na nieruchomościach objętych rozgraniczeniem, a tym samym zastosowanie normy wynikającej z art. 153 k.c. poprawnie oparte zostało wyłącznie o pierwsze kryterium rozgraniczeniowe (stan prawny), z pominięciem kolejnych kryteriów kaskadowych (ostatni stan spokojnego posiadania, wszelkie inne okoliczności).

Tym samym bezzasadne są również zarzuty podnoszone przez skarżącą, iż nie wzięto pod uwagę w toku postępowania braku korzyści dla stron wynikających z takiego a nie innego rozstrzygnięcia, czy też konsekwencji finansowych rozgraniczenia w terenie (ogrodzenia). Tego typu kwestie mogłyby stanowić ewentualną podstawę dla rozstrzygnięcia w przedmiocie ustalenia granic gruntów, które stały się sporne, dopiero w przypadku zastosowania kryterium trzeciego z art. 153 k.c., które to kryterium do głosu dochodziłoby dopiero w razie niemożności ustalenia zarówno stanu prawnego, jak też ostatniego spokojnego

stanu posiadania. W rozstrzyganej sprawie Sąd, zarówno pierwszej jak i drugiej instancji, słusznie oparł się wyłącznie na pierwszym kryterium rozgraniczenia tj. według stanu prawnego, tym samym wbrew twierdzeniom skarżącej, nie mógł wziąć pod uwagę innych okoliczności. Natomiast argumenty odnoszące się do zasiedzenia nie zostały przez stronę prawidłowo podniesione w skardze kasacyjnej, trudno za takowe podniesienie uznać wklejony w tekst skargi dwukrotnie fragment postanowienia Sądu Najwyższego sygn. akt II CSK 386/16, w którym odniesienie się do tej kwestii immanentnie związane jest ze stanem faktycznym sprawy objętej cytowanym postanowieniem.

Ponadto, wbrew zarzutom zawartym w skardze kasacyjnej, Sąd drugiej instancji odniósł się w motywach pisemnych zaskarżonego postanowienia do zarzutów apelacji, prawidłowo sporządził uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia, a rozgraniczenie nieruchomości nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego, gdy granice gruntów stały się sporne, choćby nawet nie odpowiadało wnioskującym, ale było zgodne z prawem.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, nie znajdując podstaw do odstąpienia od zasady przewidzianej w art. 520 § 1 k.p.c. regulującej kwestie ponoszenia kosztów w postępowaniu nieprocesowym.